

SOCIO-DEMOGRAFSKI KORELATI SOCIJALNE DEZORGANIZACIJE I KVALITETE SUSJEDSTVA

Izvorni naučni rad

Primljeno/Received: 14. 2. 2023.

Prihvaćeno/Accepted: 1. 9. 2023.

Alisabri ŠABANI

Elvira ČEKIĆ

Sažetak

Cilj istraživanja bio je utvrditi povezanost socijalno-demografskih varijabli ispitanika na percepciju socijalne dezorganizacije vezane za uslove stanovanja i kvalitetu susjedstva. Istraživanje je provedeno u decembru 2022. na uzorku od 102 ispitanika (49 muškog i 53 ženskog spola), prosječne dobi 43 godina. Primjenjene su sljedeće skale i upitnici: Upitnik sociobiografskih obilježja, Inventar društvene organizacije i Skala društvene percepcije. Rezultati istraživanja su pokazali da socio-demografske varijable imaju utjecaja na percepciju socijalne dezorganizacije i kvalitetu susjedstva. Utvrđeno je da postoji statistički značajna pozitivna povezanost sa varijablom socijalne dezorganizacije i to u pravcu: utjecaj stanara na kvalitetu kolektivnog življenja, emocionalne veze stanara, potrebe za ispunjenjem zahtjeva, susjedska stabilnost i neformalna kontrola. Podaci ukazuju da su sve varijable susjedstva pokazale statistički značajnu pozitivnu povezanost sa vanjskim vezama stanara, sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja, prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja, osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera, neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera i formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera. Faktorском analizom ustanovljena su tri dominantna faktora: uključenost stanara u aktivnosti od zajedničkog interesa, povezanost i pomaganje među stanarima i mogućnosti poboljšanja uvjeta života za sve stanare angažovanjem u mjesnoj i lokalnoj zajednici. Dobiveni rezultati sugeriraju na pozitivne stavove vezane za vrijednosti stanovanja koje proizilaze iz socijalne organizacije i kvalitete susjedstva. Rad je zaključen preporukama za buduća istraživanja i djelovanje.

Ključne riječi

socijalna dezorganizacija, kvaliteta susjedstva, kolektivno stanovanje, neboder, stanari

Uvod

Život u susjedstvu oblikovan je mrežom formalnih i neformalnih udruženja zajednice koje čine bit društvene organizacije. Nesposobnost članova zajednice da postignu zajedničke vrijednosti, odnosno poremećaj u tim udruženjima zajednice rezultira društvenom dezorganizacijom (Bursik i Grasmick, 1993). Društvena dezorganizacija definirana je kao stanje društva koje karakterizira raspad učinkovite društvene kontrole, što rezultira nedostatkom funkcionalne integracije i sukobljenim društvenim stavovima između skupina (Ciobanu, 2019). Uključuje i društvenu izolaciju, osjećaj otuđenja i smanjenje kulturnih vrijednosti u zajednici (Samson i Wilson, 1995; Kornhauser, 1978). Prema Shaw i McKay (1969) odnosi se na iznenadni priljev velikog broja ljudi u susjedstvo i izvan njega, stvarajući patološko okruženje koje pridonosi kriminalnim aktivnostima.

Teoretičari društvene dezorganizacije navode da nekoliko varijabli, uključujući ekonomski status, stambenu nestabilnost, veličinu i gustoću stanovništva i blizinu urbanih područja, etničku raznolikost i poremećaj obitelji, utječe na sposobnost zajednice da razvije i održi sisteme društvenih odnosa, što može dovesti do kriminalnih aktivnosti (Osgood i Chambers, 2003). Stoga institucionalna nestabilnost, anonimnost, nepovjerenje, siromaštvo i heterogenost u urbanim zajednicama ometaju komunikaciju, ometaju zajedničke vrijednosti i dovode do delinkvencije ili privlače delinkventno ponašanje (Sampson i Bean, 2005). Saegert i Winkel (2004) su također potvrdili da je društvena dezorganizacija na razini susjedstva i zajednice dosljedno povezana s različitim oblicima kriminalnih aktivnosti koje ugrožavaju sigurnost pojedinaca u zajednici i smanjuju kvalitetu njihovog života (Marco i sur., 2015).

Društveni kapital općenito se definira i mjeri na međuljudskoj razini, razini zajednice, institucionalnoj ili društvenoj razini u smislu mreža (premošćivanje) i normi reciprociteta i povjerenja (povezivanje) unutar tih mreža. Analizira se u višerazinskom ekološkom okviru u smislu individualnih psiholoških i bihevioralnih koncepcija (osjećaj zajedništva, kolektivna učinkovitost ili osnaživanje, susjedstvo i sudjelovanje građana), te koncepcije na razini institucija i mreže na razini zajednice (Perkins, Hughey i Speer, 2009). Koncepti i istraživanja iz psihologije zajednice mogu biti veoma korisni za praksu razvoja zajednice preoblikovanjem teorije društvenog kapitala.

Društveno organiziranu zajednicu karakterizira (1) solidarnost ili unutarnji konsenzus o bitnim normama i vrijednostima (npr. stanovnici žele i cijene iste stvari, kao što je susjedstvo bez kriminala); (2) kohezija ili jaka veza među susjedima (npr. stanovnici se međusobno poznaju i vole); i (3) integracija, s redovnom društvenom interakcijom (npr. stanovnici provode vrijeme jedni s drugima). Suprotno tome, neorganizirana zajednica ima malo solidarnosti među stanovnicima i nedostaje joj društvene kohezije ili integracije. U biti, društveno neorganizirana susjedstva su neučinkovita u borbi protiv kriminala. Smatra se da je najveća razlika između društveno organiziranih i neorganiziranih četvrti razina neformalne društvene kontrole u tim četvrtima. Neformalna društvena kontrola definirana je kao opseg kolektivne intervencije koju zajednica usmjerava prema lokalnim problemima, uključujući kriminal (Kornhauser, 1978; Shaw i McKay, 1969). To su neformalne, neslužbene radnje koje poduzimaju stanovnici u borbi protiv kriminala u svojim zajednicama (Kubrin i Wo, 2015).

Teorija društvene dezorganizacije tvrdi da četvrti s društvenom neorganizacijom (tj. četvrti koje karakterizira visoka ekonomska nepovoljnost, stambena nestabilnost i etnička heterogenost) imaju nižu društvenu kontrolu i kolektivnu učinkovitost, te više nasilja i kriminala (Saegert i Winkel, 2004). Osnovni kauzalni model društvene dezorganizacije može se izraziti kao: karakteristike susjedstva → društvene veze → neformalna društvena kontrola → kriminal. Sampson (1987) je opisao procese kojima se povezuju karakteristike susjedstva i kriminala:

karakteristike susjedstva kao što su „neorganiziranost obitelji, stambena mobilnost i strukturalna gustoća slabe neformalne mreže društvene kontrole; neformalne društvene kontrole ometaju slabe lokalne društvene veze, smanjena privrženost zajednici, anonimnost i smanjena sposobnost nadzora i skrbništva; drugi faktori, kao što su siromaštvo i rasni sastav, također utječu na neformalnu kontrolu, iako je njihov utjecaj najvjerojatnije neizravan; stanovnici u područjima koja karakterizira obiteljska neorganiziranost, mobilnost i gustoća izgrađenosti manje su sposobni obavljati skrbničke aktivnosti, manje je vjerojatno da će vlastima prijaviti opću devijantnost, intervenirati u javnim nemirima i preuzeti odgovornost za nadzor nad aktivnostima mladih; rezultat je da se devijantnost tolerira, a javne norme društvene kontrole nisu učinkovite“ (Sampson, 1987:109).

Mnoge stambene zgrade privlače pažnju svojom prostornom, historijskom i kulturnom posebnosti. Među brojnim pitanjima o neboderima, jeste i sljedeće: kako društveno-prostorne karakteristike stanovanja u neboderima imaju utjecaja na društvene odnose među stanovnicima (Gu, 2020). Empirijski dokazi pojašnjavaju efekte karakteristika stanova na društvene odnose stanara – dizajn kompleksa, prostorne konfiguracije, zajednički prostori, uključujući društvene objekte, visine jedinica, tipovi javnog/privatnog stanovanja, socijalna homogenost i programi zajednice povezani su sa društvenim odnosima stanovnika (Ibid).

Prethodna istraživanja

Literatura o učincima susjedstva pokriva širok raspon ishoda koji se ne bi mogli pregledati u jednom članku. Među prvim radovima o neboderima i urbanog prostora stanovanja, slobodnog vremena u takvim okolnostima je tekst eminentnog filozofa i psihologa, prof. dr. Rudolfa Stojaka „Djeca u urbanoj konfekciji: zaštita, problemi, objašnjenja“ objavljenog 1975. god. u časopisu Pregled br. 5. U tekstu se naglašava da su promjene u urbanim konurbacijama rezultirale uskraćenosti prostora kako u stanu, tako i izvan stana. Posljedica reduciranog prostora jeste uskraćenost za autentično iskustvo koje podrazumijeva adekvatnu prostornu socijalizaciju. Reducirani prostor posljedično djeluje i na slabu socijalnu koheziju. U uniformnim, tipiziranim neboderima, geometrijskim prostorima, mogućnosti za kvalitetnu komunikaciju je vrlo malo. Mehanizam pasivizacije doprinosi i televizijska kultura. Potreba za socijalizacijom u urbanom prostoru se pretvara u konfekcijsku socijalizaciju, bez invencije. Autor smatra da zbog toga stanari doživljavaju veoma problematična psihološka stanja koja često ostanu nerješena.

Teorija ekoloških sustava (Bronfenbrenner, 1986) daje kontekst za razumijevanje važnosti susjedstva, jer ispituje odnose pojedinaca unutar zajednica i šireg društva. Ljudsko ponašanje se ne događa u vakuumu, već je stalni niz razmjena koje uključuju obitelji, društvene mreže, susjedstva, škole i radna mjesta. Susjedstva su posebno zanimljiva, jer i sastav i fizičke karakteristike susjedstva predstavljaju podlogu za učinkovitu neformalnu organizaciju i kulturu koja podržava ili stvara prepreke zdravom ponašanju (Elliot i sur., 2006, prema Brisoll i Roll, 2012). Wilson (1987) je u svom radu ukazao da negativni ishodi nisu samo posljedica karakteristika na razini pojedinca, već susjedstva stvaraju društveni kontekst koji ima velik utjecaj na ishode na svim razinama.

Samson i Groves (1989) su razinu društvene organizacije zajednice testirali analizom podataka na 238 lokaliteta u Velikoj Britaniji konstruiranih iz nacionalnog istraživanja 1982. godine na 10.905 stanovnika, a zatim istu replicirali na neovisnom nacionalnom uzorku od 11 030 stanovnika 300 britanskih lokaliteta 1984. Rezultati oba istraživanja pokazali su da varijacije u društvenoj neorganizaciji između zajednica prenose velik dio učinka strukturnih karakteristika zajednice na stope kriminalne viktimizacije i kaznenih djela (Samson i Groves, 1989).

U SAD između 2002. i 2008. godine pregledano je 37 istraživačkih studija koje su koristile

nasumične uzorke iz urbanih područja. Nalazi upućuju na to da socio-demografske karakteristike susjedstva i procesi u susjedstvu predviđaju kriminal i sigurnost. Nadalje, neki uvjeti u susjedstvu mogu utjecati na kriminal i sigurnost na neočekivane načine (Brisol i Roll, 2012). Leavitt i Saegert (1990) otkrili su da pojedinci, kvaliteta odnosa, organizacija stanara unutar zgrada i kontakt s vanjskim organizacijama i institucijama su neophodni za zaštitu od kriminala. Saegert i Winkel (2004) predložili su model zajednice domaćinstava kako bi opisali napredak od individualnih aktivnosti do izgradnje organizacije do sudjelovanja u zajednici - razvijanje recipročnih odnosa između organizacija i socijalnih aktera osigurava mogućnosti za djelovanje u zajednici. U mjerenju socijalne dezorganizacije i kvalitete susjedstva ovi autori uzeli su u obzir demografske varijable poput spola, dobi, dužine stanovanja u zgradi, prihode, broj djece u domaćinstvu, etničku pripadnost i obrazovanje i ukazali da su često povezane sa sudjelovanjem u organizacijama. U mnogim drugim studijama (Nash i Kim, 2006) zaključeno je da dezorganizacijski utjecaji ne prevladavaju u potpunosti, jer je značajan broj ispitanika zainteresovan za poboljšanje kvalitete stanovanja. Novija istraživanja, s druge strane dokazuju da u dezorganizovanim susjedstvima, s velikom pokretljivošću stanovnika, visokom stopom siromaštva, stanovnici nisu zainteresirani za svoje životno okruženje, ne poistovjećuju se s njim i rijetko su dio društvene mreže (Siegmunt, 2016). To znači da u snažnim dezorganizovanim okolinama stanari jednostavno odustaju od inicijative za poboljšanje kvalitete stanovanja i primjenjuju mehanizam abdikacije. U istraživanju Pajvančić-Cizelj i Knežević (2017) pokazalo se da su za susjedske odnose značajne varijable, kao što su spol, starost, tip stanovanja, dužina boravka u gradu i vlasnički status nad objektima, ali u različitim intenzitetu i u različitim dimenzijama. Spol ispitanika značajno je povezan sa percepcijom bezbjednosti i žene se osjećaju manje bezbjedno kada noću prolaze kroz svoj kvart, od muškaraca. A svakodnevni susreti i komunikacija, međusobno pomaganje, osjećaj sigurnosti i upoznatost sa lokalnim problemima intenziviraju susjedske odnose. Zaključak ovih autora je da kvalitet susjedskih odnosa značajno varira u različitim dijelovima grada i između različitih društvenih grupa i da su susjedski odnosi kompleksni i zavise od niza karakteristika prostora, ali i drugih varijabli. Saegert, Winkel i Swartz (2002) tvrde da važnost organiziranja na razini zgrade proizlazi iz toga što se potencijalni sustanari moraju upoznati i razviti društveni kapital, kao i iz zajedničkih dobitaka koje mogu ostvariti zajedničkim djelovanjem, kao što su bolji uvjeti gradnje i prevencija kriminala.

3. Problem i cilj istraživanja

Problem istraživanja je ustanoviti kako stanari neobdora percipiraju svoju okolinu u kategorijama organizacije-dezorganizacije i pripadajuću kvalitetu susjedstva.

Cilj ovog istraživanja je ispitati specifične kvalitete odnosa socio-demografskih obilježja ispitanika na percepciju varijabli vezanih za socijalnu dezorganizaciju i kvalitetu susjedstva, te na osnovu toga utvrditi u kojim se smjerovima ona kreće.

H - Opšta je hipoteza da postoji veza između socio-demografskih varijabli ispitanika i njihove percepcije socijalne dezorganizacije vezane za uslove stanovanja i kvalitete susjedstava.

4. Metoda istraživanja

Ispitanici

U istraživanju je učestvovalo N=107 ispitanika (stanara neobdora u naselju Hrasno, ulica Trg heroja br.16 i br. 30 u Sarajevu). 53 žene (52% od ukupnog uzorka) i 49 muškaraca (48%). Prosječna starosna dob iznosila je 43 godina (M=43,21; SD=15,303) uz raspon od 18 do 84 godine.

Mjerni instrumenti

Socio-demografski upitnik konstruiran je za potrebe ovog istraživanja. Pitanja sadrže osnovne demografske varijable, kao što su spol, dob, mjesto rođenja, dužina boravka u neboderu, status zaposlenja, učestvovanje u radu klubova/udruženja, zadovoljstvo mjesečnim primanjima, bračno stanje i broj djece u porodici.

Inventar društvene organizacije – (adaptiran za potrebe istraživanja prema Cantallion, 2006). Inventar se sastoji od 13 stavki, koje ispituju društvenu dezorganizaciju. Prva stavka se odnosi na nivo fluktuacije stanara; 2, 3, 4 i 5 mjere emocionalno organizacijske veze stanara; stavke 6, 7, 8 i 9 mjere količinu utjecaja na organizaciju života u neboderima i trgu; stavke 10, 11. i 12. mjere potrebu za aktivnostima stanara i 13. stavka mjeri neformalnu socijalnu kontrolu. Zadatak ispitanika bio je da procijene stepen slaganja sa navedenim tvrdnjama na skali od 1- potpuno se slažem, do 5 - uopšte se ne slažem. Ovaj upitnik ima veoma zadovoljavajuće pouzdanosti uz koeficijente unutrašnje konzistencije od .79.

Skala društvene participacije – (adaptirana za potrebe istraživanja prema Saegert i Winkel, 2004). Skala je namijenjena da mjeri sljedeće: učešće stanara u aktivnostima nebodera (stavka 1, 2 i 3); formalnu participaciju u aktivnostima nebodera (stavke 4, 5, 6); prosocijalne aktivnosti stanara (stavke 7, 8, 9, 10 i 11); neformalnu participaciju (stavke 12, 13, i 14), i vanjske aktivnosti (stavke od 15 do 20). Ispitanicima je kraju ostavljena i mogućnost dodatnog komentara. Rezultati na subskalama su kreirani kao prosječni skorovi svih stavki, s obzirom da subskale imaju različit broj pitanja. Dobiveni koeficijent unutrašnje konzistencije od .85 potvrđuje visoku pouzdanost primijenjene skale.

Postupak

Prikupljanje podataka je provedeno tokom decembra 2022. u saradnji sa upraviteljima zgrada i osoba zaduženih za održavanje, uz prethodnu obuku za sprovođenje anketnih upitnika. Oba nebodera sadrže 324 stambene jedinice sa ukupno 452 stanara. Od ukupno pet nebodera istog arhitektonskog i spratnog formata izabrana su dva najuređenija i funkcionalno najefikasnija (br. 16 i 30), zbog činjenice da postoji jaka povezanost između susjeda (penzioneri i domaćice) i upravitelja zgrada koji su uspjeli svojim utjecajem znatno poboljšati funkcionalnost nebodera (lift, zajedničke prostorije, nepostojanje grafitija, fasada, postojanje Facebook grupe unutar nebodera, te vrlo intenzivna razmjena informacija i usluga). Izabrani neboderi mogu biti paradigma načina kako se građanskom inicijativom može poboljšati kvaliteta stanovanja. Ostala tri solitera i organizacija kolektivnog stanovanja unutar njih je dosta fragmentirana, neorganizovana i stihijska. Prema iskazu kućepazitelja nebodera u kojem on stanuje, navodi „da njegov neboder spada u neuređene nebodere – stanari ne znaju da stanuju“.

Analiza dobivenih podataka izvršena je pomoću statističkog programa IBM SPSS Statistics 23.0. Provedene su analize pouzdanosti primjenjenih instrumenata putem Cronbach alfa koeficijenta pouzdanosti, analiza varijance i faktorska analiza.

5. Rezultati istraživanja i diskusija

Deskriptivni pokazatelji

Na uzorku od 102 ispitanika primjenjeni su navedeni upitnici s ciljem otkrivanja performansi elementarne statistike. U tabeli 1. prikazane su prosječne starosne vrijednosti ispitanika u odnosu na njihov spol

Tabela 1. Prosječna dob ispitanika prema spolu

Spol	N (%)	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	t	p
muški	49 (48.0)	46.10	16.563	1.860	.066
ženski	53 (52.0)	40.53	13.653		
Ukupno	102 (100.0)	43.21	15.303		

Prosječna starost ispitanika iznosi ($M = 43.21$, $s = 15.303$), pa iako su muški ispitanici ($M = 46.10$, $s = 16.563$) nešto stariji od ženskih ($M = 40.53$, $s = 13.653$) te imaju i veću varijabilnost rezultata, t-test pokazuje da nema statistički značajne razlike u starosti između ispitanika s obzirom na spol ($t = 1.860$, $p > 0.05$).

Tabela 2. Deskriptivna statistika – t-test za ispitanike s obzirom na spol i varijable socijalne dezorganizacije

VARIJABLE_SOCIJALNE_DEZORGANIZACIJE					
Spol	N (%)	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	t	p
muški	49 (48.0)	41.45	5.741	-.277	.783
ženski	53 (52.0)	41.77	6.082		
Ukupno	102 (100.0)	41.62	5.894		

Kada je u pitanju analiza spola i varijable socijalne dezorganizacije utvrđeno je da ženski ispitanici ($M = 41.77$, $SD = 6.082$) pokazuju približne rezultate na varijablama socijalne dezorganizacije sa muškim ispitanicima ($M = 41.45$, $SD = 5.741$). Dobijenim t-testom odnosa spola i percepcije susjedstva uočeno je da nema statistički značajne razlike između spolova s obzirom na varijable susjedstva ($t = -0.277$, $p > 0.05$). Dakle, oba spola su zainteresovana za probleme i rješenja u odnosu na socijalnu dezorganizaciju.

Tabela 3. Univarijatna analiza varijance za varijablu socijalne dezorganizacije s obzirom na dobne kategorije ispitanika

VARIJABLE_SOCIJALNE_DEZORGANIZACIJE			
Dob – kategorije	N (%)	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
18 – 35 godina	33 (33.4)	40.09	5.763
36 – 50 godina	40 (39.2)	42.90	5.795
51 – 84 godine	29 (28.4)	41.59	5.955
UKUPNO	102 (100.0)	41.62	5.894
Izvor		F	p
Dob – kategorije		2.099	.128

Univarijantnom analizom varijance za skup varijabli socijalne dezorganizacije u odnosu na dobne skupine ispitanika, utvrđeno je da nema statistički značajne razlike u varijabli socijalne dezorganizacije s obzirom na dobne kategorije ispitanika ($F = 2.099$, $p > 0.05$), pri čemu najviši nivo socijalne dezorganizacije pokazuju ispitanici uzrasta od 36 do 50 godina ($M = 42.90$, $s = 5.795$), dok najniži nivo socijalne dezorganizacije pokazuju najmlađi ispitanici: od 18 do 35 godina ($M = 40.09$, $s = 5.763$). Vjerovatno bi se na većem uzorku ova razlika radikalizirala s obzirom da su mlađi ispitanici socijalno mobilniji jer su više vezani za vanjske aktivnosti (školovanje, radno mjesto i sl.).

Tabela 4. Dvofaktorska analiza varijance za varijablu socijalne dezorganizacije s obzirom na spol i dobne kategorije ispitanika

VARIJABLE_SOCIJALNE_DEZORGANIZACIJE				
Spol	Dob – kategorije	N	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
muški	18 – 35 godina	12	39.83	6.726
	36 – 50 godina	19	42.95	5.126
	51 – 84 godine	18	40.94	5.599
	UKUPNO	49	41.45	5.741
ženski	18 – 35 godina	21	40.24	5.309
	36 – 50 godina	21	42.86	6.468
	51 – 84 godine	11	42.64	6.637
	UKUPNO	53	41.77	6.082
Izvor		F	p	
Spol		.306	.581	
Dob – kategorije		2.045	.135	
Spol * Dob – kategorije		.189	.828	

Dvofaktorska analize varijance za varijablu socijalne dezorganizacije s obzirom na spol i dobne kategorije ispitanika ustanovljeno je da nema statistički značajne razlike u varijabli socijalne dezorganizacije s obzirom na spol ispitanika ($F = 0.306$, $p > 0.05$), ni s obzirom na dobne kategorije ispitanika ($F = 2.045$, $p > 0.05$), kao niti s obzirom na zajednički utjecaj te dvije varijable ($F = 0.189$, $p > 0.05$), ali ispitanici dobi od 36 do 50 godina pokazuju najviši nivo osjetljivosti na socijalnu dezorganizaciju, bez obzira na spol, dok najmlađi ispitanici pokazuju najniži nivo socijalne dezorganizacije, bez obzira na spol, pri čemu se spol pokazuje indikativnim faktorom za nivo socijalne dezorganizacije samo kod najstarijih ispitanika, pri čemu ženski ispitanici pokazuju značajno više vrijednosti socijalne dezorganizacije ($M = 42.64$, $s = 6.637$), nego muški ispitanici iste dobne kategorije ($M = 40.94$, $s = 5.599$). Drugim riječima, stariji ispitanici su osjetljiviji na percepciju socijalne dezorganizacije.

Tabela 5. Univarijatna analiza varijance za varijablu susjedstva s obzirom na dobne kategorije ispitanika

VARIJABLE_SUSJEDSTVA			
Dob – kategorije	N (%)	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
18 – 35 godina	33 (33.4)	30.39	5.926
36 – 50 godina	40 (39.2)	34.18	6.759
51 – 84 godine	29 (28.4)	34.14	7.215
UKUPNO	102 (100.0)	32.94	6.807
Izvor		F	p
Dob – kategorije		3.591	.031

Univarijatna analiza varijance za varijablu susjedstva, kao zavisne varijable, s obzirom na dobne kategorije ispitanika je pokazala da postoji statistički značajna razlika u varijabli susjedstva s obzirom na dobne kategorije ispitanika ($F = 3.591$, $p < 0.05$), pri čemu skoro ujednačeno najviši nivo na varijabli susjedstva pokazuju ispitanici uzrasta od 36 do 50 godina ($M = 34.18$, $SD = 6.759$) i uzrasta od 51 do 84 godine ($M = 34.14$, $SD = 7.215$), dok najniži nivo na varijabli susjedstvo pokazuju najmlađi ispitanici: od 18 do 35 godina ($M = 30.39$, $SD = 5.926$). Mlađi ispitanici pokazuju manju refleksivnost u odnosu na susjedstvo, što je i očekivati jer su više vezani vanjske institucije i habituse.

Tabela 6. Dvofaktorska analiza varijance za varijablu susjedstva s obzirom na spol i dobne kategorije ispitanika

VARIJABLE_SUSJEDSTVA				
Spol	Dob – kategorije	N	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
muški	18 – 35 godina	12	29.08	5.551
	36 – 50 godina	19	35.32	7.959
	51 – 84 godine	18	33.56	5.617
	UKUPNO	49	33.14	6.931
ženski	18 – 35 godina	21	31.14	6.134
	36 – 50 godina	21	33.14	5.452
	51 – 84 godine	11	35.09	9.513
	UKUPNO	53	32.75	6.751
Izvor		F	p	
Spol		.120	.729	
Dob – kategorije		4.078	.020	
Spol * Dob – kategorije		1.066	.349	

Dvofaktorska analiza varijance za varijablu susjedstva s obzirom na spol i dobne kategorije ispitanika polazuje približne rezultate. Naime, postoji statistički značajna razlike u varijabli susjedstva s obzirom na dobne kategorije ispitanika ($F = 4.078$, $p < 0.05$), ali ipak nema statistički značajne razlike s obzirom na spol ispitanika ($F = 0.120$, $p > 0.05$), kao niti s obzirom na zajednički utjecaj te dvije varijable ($F = 1.066$, $p > 0.05$). Najviši najviši nivo osjetljivost na varijabli susjedstvo pokazuju muški ispitanici uzrasta od 36 do 50 godina ($M = 35.32$, $SD = 7.959$) i ženski ispitanici uzrasta od 51 do 84 godine ($M = 35.09$, $SD = 9.513$), dok najmlađi ispitanici pokazuju najniži nivo na varijabli susjedstvo, bez obzira na pol, pri čemu ipak najmlađi ženski ispitanici pokazuju nešto više vrijednosti na varijabli susjedstva ($M = 31.14$, $SD = 6.134$), nego muški ispitanici iste uzrasne kategorije ($M = 29.08$, $SD = 5.551$). Ženski ispitanici starije dobi tendiraju ka kvaliteti susjedstva kao bitnom okolinskom faktoru, što je i očekivati s obzirom na njihovu veću vezanost za mjesto stanovanja.

Tabela 7. Korelacije između dobi ispitanika i varijable socijalne dezorganizacije i varijable susjedstva

		Dob ispitanika	VARIJABLE SOCIJALNE DEZORGANIZACIJE	VARIJABLE SUSJEDSTVA
Dob ispitanika	Pearson Correlation	1	.123	.202*
	Sig. (2-tailed)		.218	.042
	N	102	102	102
VARIJABLE SOCIJALNE DEZORGANIZACIJE	Pearson Correlation		1	.440**
	Sig. (2-tailed)			.000
	N		102	102
VARIJABLE SUSJEDSTVA	Pearson Correlation			1
	Sig. (2-tailed)			
	N			102

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Rezultati Pearsonovog koeficijenta korelacije pokazali su da nema statistički značajne povezanosti između dobi ispitanika i varijabli socijalne dezorganizacije ($r = 0.123$, $p > 0.05$), ali da istovremeno postoji statistički značajna pozitivna povezanost između dobi ispitanika i varijabli susjedstva ($r = 0.202$, $p < 0.05$), tako da najstariji ispitanici pokazuju statistički značajno više rezultate na varijabli susjedstva nego mlađi ispitanici, i obratno. Također, postoji statistički značajna pozitivna povezanost između varijabli socijalne dezorganizacije i varijabli susjedstva ($r = 0.404$, $p < 0.05$), tako da oni ispitanici koji pokazuju više vrijednosti socijalne dezorganizacije pokazuju značajno više rezultate i na varijabli susjedstva, i obratno. Možemo zaključiti da, kako je dezorganizacija percipirana kao problematičnija, tako susjedske veze bivaju intenzivnije.

Tabela 8. Univarijatna analiza varijance za varijablu socijalne dezorganizacije s obzirom na status ispitanika

VARIJABLE_SOCIJALNE_DEZORGANIZACIJE			
Status ispitanika	N	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
učenik - student	13	41.15	5.610
zaposlen	58	41.05	6.493
nezaposlen	13	43.31	5.313
domaćica	5	41.20	3.633
penzioner	13	43.08	4.555
UKUPNO	102	41.62	5.894
Izvor		F	p
Status ispitanika		.617	.651

Univarijatna analiza varijance za varijablu socijalne dezorganizacije, kao zavisne varijable, s obzirom na status ispitanika je indicirala da nema statistički značajne razlike na varijabli socijalne dezorganizacije s obzirom na status ispitanika ($F = 0.617$, $p > 0.05$), pri čemu najviši nivo socijalne dezorganizacije pokazuju ispitanici koji su nezaposleni ($M = 43.31$, $s = 5.313$) i penzioneri ($M = 43.08$, $s = 4.555$). Može se reći da su ove statusne grupe ujedno najviše marginalizirane i socijalno deprivirane i stoga su najosjetljivije na probleme dezorganizacije.

Tabela 9. Dvofaktorska analiza varijance za varijablu socijalne dezorganizacije s obzirom na spol i status ispitanika

VARIJABLE_SOCIJALNE_DEZORGANIZACIJE				
Spol	Status ispitanika	N	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
muški	učenik - student	5	41.40	5.128
	zaposlen	28	40.82	6.290
	nezaposlen	8	43.00	5.831
	domaćica	0	-	-
	penzioner	8	42.13	4.422
	UKUPNO	49	41.45	5.741
ženski	učenik - student	8	41.00	6.234
	zaposlen	30	41.27	6.777
	nezaposlen	5	43.80	4.970
	domaćica	5	41.20	3.633
	penzioner	5	44.60	4.827
	UKUPNO	53	41.77	6.082

Izvor	F	p
Spol	.289	.592
Status ispitanika	.680	.607
Spol * Status ispitanika	.131	.942

Dvofaktorska analiza varijance pokazuje da nema statistički značajne razlike na varijabli socijalne dezorganizacije s obzirom na spol ispitanika ($F = 0.289$, $p > 0.05$), ni s obzirom na status ispitanika ($F = 0.680$, $p > 0.05$), kao niti s obzirom na zajednički utjecaj te dvije varijable ($F = 0.131$, $p > 0.05$).

Tabela 10. Univarijatna analiza varijance za varijable susjedstva s obzirom na status ispitanika

VARIJABLE_SUSJEDSTVA			
Status ispitanika	N	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
učenik - student	13	30.77	6.099
zaposlen	58	33.45	7.054
nezaposlen	13	32.00	7.348
domaćica	5	34.40	5.941
penzioner	13	33.23	6.508
UKUPNO	102	32.94	6.807
Izvor		F	p
Status ispitanika		.527	.716

Univarijatna analiza varijance pokazuje da nema statistički značajne razlike na varijabli susjedstva s obzirom na status ispitanika ($F = 0.527$, $p > 0.05$), pri čemu najviši nivo na varijabli susjedstva pokazuju domaćice kao najmanje mobilni ispitanici ($M = 34.40$, $SD = 5.941$), a najmanji učenici – studenti, kao najviše mobilni ispitanici ($M = 30.77$, $SD = 6.099$). Dvofaktorska analiza varijance pokazuje da nema statistički značajne razlike na varijabli susjedstva s obzirom na spol ispitanika ($F = 1.029$, $p > 0.05$), ni s obzirom na status ispitanika ($F = 0.621$, $p > 0.05$), ni kao niti s obzirom na zajednički utjecaj te dvije varijable ($F = 2.006$, $p > 0.05$). Najviši nivo na varijabli susjedstva pokazuju ženski ispitanici koji su u penziji ($M = 37.40$, $SD = 7.266$), a najniži učenici – studenti muškog spola ($M = 29.40$, $SD = 5.367$). S druge strane, spol se pokazuje indikativnim samo kod penzionera: ženski ($M = 37.40$, $SD = 7.266$) koji pokazuju značajno viši nivo na varijabli susjedstva od muških ($M = 30.63$, $s = 4.719$).

Tabela 11. Dvofaktorska analiza varijance za varijablu socijalne dezorganizacije s obzirom na spol i i dužinu stanovanja u neboderu

VARIJABLE_SOCIJALNE_DEZORGANIZACIJE				
Spol	Koliko dugo živite u ovom neboderu?	N	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
muški	manje od godinu	4	38.25	7.890
	manje od tri godine	12	42.75	4.535
	više od tri godine	33	41.36	5.883
	UKUPNO	49	41.45	5.741
ženski	manje od godinu	10	41.70	6.634
	manje od tri godine	14	43.64	3.815
	više od tri godine	29	40.90	6.726
	UKUPNO	53	41.77	6.082
Izvor		F	p	
Spol		.751	.388	
Koliko dugo živite u ovom neboderu?		1.555	.216	
Spol * Koliko dugo živite u ovom neboderu?		.565	.571	

Dvofaktorska analiza varijance pokazuje da nema statistički značajne razlike u varijabli socijalne dezorganizacije s obzirom na spol ispitanika ($F = 0.751$, $p > 0.05$), ni s obzirom na dužinu stanovanja u neboderu ($F = 1.555$, $p > 0.05$), kao niti s obzirom na zajednički utjecaj te dvije varijable ($F = 0.565$, $p > 0.05$). Najviši nivo socijalne dezorganizacije, bez obzira na spol, pokazuju ispitanici koji žive od jedne od tri godine u neboderu, dok najniži nivo socijalne dezorganizacije pokazuju muški ispitanici koji žive manje od godinu dana u neboderu ($M = 38.25$, $s = 7.890$). Dakle, što je kraća dužina stanovanja u neboderu, to su ispitanici manje osjetljivi na dezorganizacijske pojave.

Dvofaktorska analiza varijance pokazuje da, iako ne postoji statistički značajna razlike u varijabli susjedstva s obzirom na spol ispitanika ($F = 1.937$, $p > 0.05$), niti s obzirom na dužinu stanovanja u neboderu ($F = 1.977$, $p > 0.05$), diskretna analiza sugerije da ipak postoji statistički značajna razlika između ispitanika na varijabli susjedstvo s obzirom na zajednički utjecaj te dvije varijable ($F = 3.818$, $p < 0.05$). Ženski ispitanici pokazuju značajno više vrijednosti na varijabli susjedstva ($M = 32.80$, $s = 6.268$), nego muški ispitanici ($M = 26.25$, $s = 2.630$).

Tabela 12. Dvofaktorska analiza varijance za varijablu socijalne dezorganizacije s obzirom na spol i i bračni status ispitanika

VARIJABLE_SOCIJALNE_DEZORGANIZACIJE				
Spol	Bračni status	N	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
muški	oženjen / udata	25	41.56	5.888
	neoženjen / neudata	18	40.72	6.229
	udovac / udovica	3	43.33	5.508
	razveden / razvedena	3	43.00	1.000
	UKUPNO	49	41.45	5.741
ženski	oženjen / udata	21	41.90	6.449
	neoženjen / neudata	21	40.86	5.552
	udovac / udovica	6	38.83	5.382
	razveden / razvedena	5	48.60	2.608
	UKUPNO	53	41.77	6.082
Izvor		F	p	
Spol		.060	.806	
Bračni status		1.586	.198	
Spol * Bračni status		.977	.407	

Dvofaktorska analiza varijance pokazuje da nema statistički značajne razlike u varijabli socijalne dezorganizacije s obzirom na spol ispitanika ($F = 0.060$, $p > 0.05$), ni s obzirom na bračni status ispitanika ($F = 1.586$, $p > 0.05$), kao niti s obzirom na zajednički utjecaj te dvije varijable ($F = 0.977$, $p > 0.05$). Najviši nivo socijalne dezorganizacije pokazuju ženske ispitanice koje su razvedene ($M = 48.60$, $SD = 2.608$), a najniži nivo socijalne dezorganizacije pokazuju ženske ispitanice koje su udovice ($M = 38.83$, $SD = 5.382$).

Ispitivanje razlika prema mjestu rođenja, s obzirom na varijable socijalne dezorganizacije, t-testom je utvrđeno da nema statistički značajne razlike između ispitanika s obzirom na mjesto rođenja ($t = -1.139$, $p > 0.05$). Ispitivanje razlika prema mjestu rođenja, s obzirom na varijablu susjedstva, t-testom je pokazano da nema statistički značajne razlike između ispitanika ($t = -0.367$, $p > 0.05$).

Segment članstva u nekom klubu s obzirom na varijable socijalne dezorganizacije, t-test je pokazao da ne postoji statistički značajne razlika među ispitanicima ($t = 1.388$, $p > 0.05$). U pogledu članstva u nekom klubu, s obzirom na varijablu susjedstva, ispitanici koji su članovi nekog kluba pokazuju više rezultate na varijabli susjedstva ($M = 37.11$, $s = 6.994$), uz veću varijabilnost rezultata od ispitanika koji nisu članovi nekog kluba ($M = 31.36$, $s = 6.069$), t-test indicira da postoji statistički značajna razlika u varijabli susjedstva između ispitanika s obzirom na članstvo u nekom klubu ($t = 4.087$, $p < 0.01$). Dakle, članstvo u nekomj klubu ima utjecaja na percepciju susjedstva.

Kada je u pitanju odnos zadovoljstva primanjima ispitanika i percipirane socijalne dezorganizacije

t-test pokazuje da nema statistički značajne razlike ($t = -1.059$, $p > 0.05$). U odnosu zadovoljstva primanjima prema varijabli susjedstva, t-test pokazuje da ispitanici koji su zadovoljni svojim primanjima pokazuju više rezultate na varijabli susjedstva u odnosu na ispitanika koji nisu zadovoljni svojim primanjima, tj. uočena je statistički značajna razlike u varijablama susjedstva između ispitanika s obzirom na zadovoljstvo primanjima ($t = 2.570$, $p < 0.05$). Ispitanici koji su zadovoljni prihodima, latentno očekuju i kvalitetnije susjedstvo.

Nadalje, odnos varijable da li ispitanici imaju djecu i socijalne dezorganizacije, t-test pokazuje da nema statistički značajne razlike u varijablama socijalne dezorganizacije između ispitanika s obzirom na to imaju li ili nemaju djecu ($t = 0.955$, $p > 0.05$). U pogledu odnosa da li ispitanici imaju djecu i varijable susjedstva, t-test pokazuje da postoji statistički značajna razlika ($t = 2.418$, $p < 0.05$).

Tabela 13. Broj i postotak ispitanika u odnosu na spol i članstvo u nekom klubu

Spol	Da li ste član nekog kluba?		Ukupno (%)	χ^2	p
	DA (%)	NE (%)			
muški	20 (40.8)	29 (59.2)	49 (48.0)	8.458	.004
ženski	8 (15.1)	45 (84.9)	53 (52.0)		
Ukupno	28 (27.4)	74 (72.6)	102 (100.0)		

U vezi spolne pripadnosti ispitanika i članstva u nekom klubu 28 (27.4%) ispitanika su članovi nekog kluba, i to 20 (40.8%) muških i 8 (15.1%) ženskih ispitanika, dok 74 (72.6%) ispitanika nisu članovi nekog kluba, i to 29 (59.2%) muških i 45 (84.9%) ženskih ispitanika; χ^2 - test pokazuje da postoji statistički značajna razlika s obzirom na spol i članstvo u nekom klubu ($\chi^2 = 8.458$, $p < 0.01$): muški ispitanici su statistički značajno više članovi nekog kluba nego ženski ispitanici. U pogledu dobne kategorije ispitanika i članstva u nekom klubu: 9 (27.3%) ispitanika u uzrastu od 18 – 35 godina su članovi nekog kluba, 11 (27.5%) ispitanika u uzrastu od 36 – 50 godina su članovi nekog kluba te 8 (27.6%) ispitanika u uzrastu od 51 – 84 godine su članovi nekog kluba; χ^2 - test pokazuje da uopće nema statistički značajne razlika s obzirom na dobne kategorije i članstvo u nekom klubu ($\chi^2 = 0.001$, $p > 0.05$): u svim dobnim kategorijama skoro podjednak postotak ispitanika su članovi nekog kluba.

Tabela 14. Korelaciona matrica između subtestova

		Susjedska stabilnost	Emocionalne veze stanara	Utjecaj stanara na kvalitet kolektivnog življenja	Potrebe za ispunjenjem zahtjeva	Neformalna kontrola	Osnovno učešće stanara u aktivnostima nebodera	Formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera	Prosocijalne norme kolektivnog stanovanja	Neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera	Vanjske veze stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja
A	Pearson Correlation	1	.302**	.021	.015	-.039	.193	.092	-.100	.035	.183
	Sig. (2-tailed)		.002	.838	.879	.698	.052	.360	.315	.724	.065
B	Pearson Correlation		1	.360**	.072	.197*	.296**	.199*	.331**	.300**	.320**
	Sig. (2-tailed)			.000	.471	.047	.003	.045	.001	.002	.001
C	Pearson Correlation			1	.376**	-.008	.328**	.207*	.264**	.116	.279**
	Sig. (2-tailed)				.000	.940	.001	.037	.007	.244	.005
D	Pearson Correlation				1	.195*	.291**	.142	.322**	.029	.151
	Sig. (2-tailed)					.050	.003	.155	.001	.771	.131
E	Pearson Correlation					1	-.120	-.039	.091	.110	-.128
	Sig. (2-tailed)						.231	.694	.361	.271	.201
F	Pearson Correlation						1	.362**	.380**	.352**	.515**
	Sig. (2-tailed)							.000	.000	.000	.000
G	Pearson Correlation							1	.190	.290**	.433**
	Sig. (2-tailed)								.056	.003	.000
H	Pearson Correlation								1	.490**	.344**
	Sig. (2-tailed)									.000	.000
I	Pearson Correlation									1	.500**
	Sig. (2-tailed)										.000
J	Pearson Correlation										1
	Sig. (2-tailed)										

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Korelaciona matrica nam sugerira nekoliko važnih odnosa:

- Susjedska stabilnost pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost samo sa varijablom emocionalne veze stanara ($r = 0.302$, $p < 0.01$),
- Emocionalne veze stanara pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost skoro sa svim varijablama: sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog života ($r = 0.360$, $p < 0.01$), sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja ($r = 0.331$, $p < 0.01$), sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja ($r = 0.320$, $p < 0.01$), sa susjedskom stabilnošću ($r = 0.302$, $p < 0.01$), sa neformalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.300$, $p < 0.01$), sa osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.296$, $p < 0.01$), sa formalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.199$, $p < 0.05$) i sa neformalnom kontrolom ($r = 0.197$, $p < 0.05$), osim sa varijablom potrebe za ispunjavanjem zahtjeva ($r = 0.472$, $p > 0.05$),
- Utjecaj stanara na kvalitet kolektivnog življenja pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa potrebama za ispunjenjem zahtjeva ($r = 0.376$, $p < 0.01$), sa osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.328$, $p < 0.01$), sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja ($r = 0.279$, $p < 0.01$), sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja ($r = 0.264$, $p < 0.01$) i sa formalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.207$, $p < 0.05$),
- Potrebe za ispunjenjem zahtjeva pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa

varijablama: sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja ($r = 0.322$, $p < 0.01$), sa osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.291$, $p < 0.01$) i sa neformalnom kontrolom ($r = 0.195$, $p < 0.05$),

- Neformalna kontrola pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa emocionalnim vezama stanara ($r = 0.197$, $p < 0.05$) i sa potrebama za ispunjenjem zahtjeva ($r = 0.195$, $p < 0.05$),

- Osnovno učešće stanara u aktivnostima nebodera pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja ($r = 0.515$, $p < 0.01$), sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja ($r = 0.380$, $p < 0.01$), sa formalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.362$, $p < 0.01$), sa neformalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.352$, $p < 0.01$), sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog življenja ($r = 0.328$, $p < 0.01$), sa emocionalnim vezama stanara ($r = 0.296$, $p < 0.01$) i sa potrebama za ispunjenjem zahtjeva ($r = 0.291$, $p < 0.01$),

- Formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja ($r = 0.433$, $p < 0.01$), sa neformalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.290$, $p < 0.01$), sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog življenja ($r = 0.207$, $p < 0.05$) i sa emocionalnim vezama stanara ($r = 0.199$, $p < 0.05$).

- Prosocijalne norme kolektivnog stanovanja pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa neformalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.490$, $p < 0.01$), sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja ($r = 0.344$, $p < 0.01$), sa emocionalnim vezama stanara ($r = 0.331$, $p < 0.01$), sa potrebama za ispunjenjem zahtjeva ($r = 0.322$, $p < 0.01$) i sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog življenja ($r = 0.264$, $p < 0.01$),

- Neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja ($r = 0.500$, $p < 0.01$), sa emocionalnim vezama stanara ($r = 0.300$, $p < 0.01$).

- Vanjske veze stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.500$, $p < 0.01$), sa formalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.433$, $p < 0.01$), sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja ($r = 0.344$, $p < 0.01$), sa emocionalnim vezama stanara ($r = 0.320$, $p < 0.01$) i sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog življenja ($r = 0.279$, $p < 0.01$).

Tabela 15. Korelacija između pojedinačnih stavki subteta varijable socijalne dezorganizacije

r	Susjedska stabilnost	Emocionalne veze stanara	Utjecaj stanara na kvalitet kolektivnog življenja	Potrebe za ispunjenjem zahtjeva stanara	Neformalna socijalna kontrola
Socijalna dezorganizacija	.364**	.705**	.735**	.607**	.358**
N	.000	.000	.000	.000	.000
	102	102	102	102	102

Sve pojedinačne stavke subteta varijable socijalne dezorganizacije pokazuju statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablom socijalne dezorganizacije na nivou od 0.01: Utjecaj stanara na kvalitet kolektivnog življenja ($r = 0.735$, $p < 0.01$), Emocionalne veze stanara ($r = 0.705$, $p < 0.01$).

0.01), Potrebe za ispunjenjem zahtjeva ($r = 0.607$, $p < 0.01$), Susjedska stabilnost ($r = 0.364$, $p < 0.01$) i Neformalna kontrola ($r = 0.358$, $p < 0.01$).

Tabela 15. Korelacija između pojedinačnih stavki subtesta varijable susjedstva

r	Osnovno učešće stanara u aktivnostima nebodera	Formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera	Prosocijalne norme kolektivnog stanovanja	Neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera	Vanjske veze stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja
Susjedstvo	.723**	.574**	.725**	.721**	.802**
N	.000	.000	.000	.000	.000
	102	102	102	102	102

Sve pojedinačne stavke subtesta varijable susjedstva pokazuju statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablom susjedstva na nivou od 0.01: Vanjske veze stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja ($r = 0.802$, $p < 0.01$), Prosocijalne norme kolektivnog stanovanja ($r = 0.725$, $p < 0.01$), Osnovno učešće stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.723$, $p < 0.01$), Neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.721$, $p < 0.01$) i Formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.574$, $p < 0.01$).

Tabela 16. Faktorska analiza ispitivanih varijabli testa (Kaiser–Meyer–Olkin i Bartlettov test)

Kaiser–Meyer–Olkin		0,676
Mjera uzorkovanja		
	χ^2	1199.721
Bartlettov test sferičnosti	Df	435
	Sig.	.000

Budući da vrijednost Kaiser-Meyer-Olkin testa iznosi 0.676, a Bartlettov test sfericiteta ($\chi^2 = 1199.721$, $p < 0.01$), opravdano je bilo primijeniti faktorsku analizu.

Tabela 17. Eksplanacija ukupne varijance

Komponent	Početne vrijednosti varijance			Ekstrakcija zbroja kvadratnih opterećenja varijance			Rotacijski zbroj kvadratnih opterećenja
	Ukupno	%	%	Ukupno	%	%	Ukupno
1	6.254	20.848	20.848	6.254	20.848	20.848	6.140
2	2.853	9.511	30.359	2.853	9.511	30.359	3.073
3	2.435	8.117	38.476				
4	1.896	6.320	44.796				
5	1.521	5.072	49.868				
6	1.384	4.614	54.481				
7	1.308	4.359	58.840				
8	1.164	3.880	62.719				
9	1.137	3.790	66.509				
10	1.011	3.370	69.879				
11	.936	3.119	72.998				
12	.833	2.775	75.773				
13	.770	2.566	78.339				
14	.719	2.398	80.737				
15	.695	2.315	83.052				
16	.597	1.990	85.042				
17	.546	1.820	86.862				
18	.498	1.659	88.521				
19	.461	1.536	90.057				
20	.449	1.497	91.554				
21	.404	1.348	92.902				
22	.360	1.201	94.103				
23	.341	1.137	95.240				
24	.292	.975	96.215				
25	.256	.853	97.068				
26	.226	.752	97.820				
27	.213	.709	98.529				
28	.180	.600	99.129				
29	.140	.468	99.597				
30	.121	.403	100.000				

Eksplanacija ukupne varijance pokazuje da 10 faktora sa vrijednošću iznad 1, objašnjavaju 69.9% ukupne varijance. Međutim, budući da prva tri faktora sa vrijednošću iznad 2 objašnjavaju mnogo veći iznos varijance (38.5%) od preostalih faktora te da međusobno imaju veoma niske korelacije, što pokazuje sljedeća tabela, preporučljivo je koristiti trofaktorsko rješenje.

Tabela 18. Korelaciona matrica komponenta

Komponente	1	2	3
1	1.000	.229	.086
2		1.000	.006
3			1.000

Metoda ekstrakcije: Analiza glavnih komponenti.

Metoda rotacije: Oblimin s Kaiserovom normalizacijom.

Prvi faktor, kojeg možemo nazvati „uključenost stanara u aktivnosti od zajedničkog interesa“, a čiji je doprinos zajedničkoj varijanci 20.848, najbolje objašnjavaju sljedeći itemi testa:

- Kako biste označili vaše učešće u radu Vijeća mjesne zajednice?
- Kako biste označili nivo vašeg učešća u aktivnostima vezanim za neboder?
- Da li učestvujete u radu mjesne zajednice?
- Kako biste označili vaše učešće u radu policijske službe?
- Kako biste označili vaše učešće u radu drugih udruženja u mjesnoj zajednici.
- Koliko često prisustvujete sastancima u neboderu?

Drugi faktor, kojeg možemo nazvati „povezanost i pomaganje među stanarima“, a čiji je doprinos zajedničkoj varijanci 9.511, najbolje objašnjavaju sljedeći itemi testa:

- Stanari sebe doživljavaju u ovom neboderu kao članove zajednice.
- Stanari osjećaju međusobnu povezanost.
- Koliko se stanari međusobno pomažu?
- Koliko stanari učestvuju u održavanju čistoće nebodera?
- Stanari ovog nebodera će reagovati ukoliko primjete da djeca napuštaju školu ili se okolo okupljaju u grupama.

Treći faktor, kojeg možemo nazvati „mogućnosti poboljšanja uvjeta života za sve stanare angažovanjem u mjesnoj i lokalnoj zajednici“, a čiji je doprinos zajedničkoj varijanci 8.117, najbolje objašnjavaju sljedeći itemi testa:

- Stanari ovog nebodera mogu uticati na opštinske vlasti da riješe njihove probleme.
- Stanari ne brinu o budućnosti nebodera.
- Stanari nemaju jedan prema drugom povjerenja.
- Stanari imaju pravo glasa u vezi sa problemima zajednice.

Tabela 19. Matrica uzorka

	Komponent		
	1	2	3
Kako biste označili vaše učešće u radu Vijeća mjesne zajednice?	.781		
Kako biste označili nivo vašeg učešća u aktivnostima vezanim za neboder?	.744		
Da li učestvujete u radu mjesne zajednice?	.662		
Kako biste označili vaše učešće u radu policijske službe?	.661		
Kako biste označili vaše učešće u radu drugih udruženja u mjesnoj zajednici.	.646		
Koliko često prisustvujete sastancima u neboderu?	.637		
Koliko vi, kao stanar, pomažete drugim stanarima u bilo čemu (kupovina, pomaganju u kući i sl.)	.564		
Koliko drugih stanara po vašem mišljenju učestvuje u aktivnostima vezanim za neboder?	.474		
Kako biste označili vaše učešće na školskim ili roditeljskim sastancima (ukoliko imate dijete koje ide u školu)?	.447		
Koliko često pomažete u održavanju čistoće u neboderu?	.430	.348	
Dali ste imali neku funkciju vezanu za organizaciju života u neboderu?	.407		
Koliko često posjećujete susjede?	.361	.337	
Stanari učestvuju u zajedničkim aktivnostima u neboderu.	.332		.327
Stanari sebe doživljavaju u ovom neboderu kao članove zajednice.		.761	
Stanari osjećaju međusobnu povezanost.		.640	
Koliko se stanari međusobno pomažu?		.628	
Koliko stanari učestvuju u održavanju čistoću nebodera?		.618	
Stanari ovog nebodera će reagovati ukoliko primijete da djeca napuštaju školu ili se okolo okupljaju u grupama.	-.372	.586	
Koliko stanari paze na drugu djecu?	.395	.552	
Trgom heroja se može bezbjedno hodati noću.		.466	.401
Koliko redovno stanari plaćaju stanarinu?		.374	
U ovom neboderu stanari se dobro međusobno poznaju.		.362	
Koliko često organizujete proslave ili druženja u vašem stanu?			
Stanari ovog nebodera mogu uticati na opštinske vlasti da riješe njihove probleme.			.725
Stanari ne brinu o budućnosti nebodera.			-.681
Stanari nemaju jedan prema drugom povjerenja.			.635
Stanari imaju pravo glasa u vezi sa problemima zajednice.			.578
Stanari čine neboder sigurnijim mjestom življenja.			.380
Stanari ovog nebodera nikad ne čine zajedničke aktivnosti da unaprijede stanovanje u njemu.	.349		-.365
Iz ovog nebodera stanari se često doseljavaju i odseljavaju.			

Metoda ekstrakcije: Analiza glavnih komponenti.

Metoda rotacije: Oblimin s Kaiserovom normalizacijom.

Rotacija je konvergirala u 12 ponavljanja.

Tabela 20. Korelacija između pojedinačnih stavki subtesta varijable socijalne dezorganizacije

		Susjedska stabilnost	Emocionalne veze stanara	Utjecaj stanara na kvalitet kolektivnog življenja	Potrebe za ispunjenjem zahtjeva	Neformalna kontrola
VARIJABLE SOCIJALNE DEZORGANIZACIJE	Pearson Correlation	.364**	.705**	.735**	.607**	.358**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000
	N	102	102	102	102	102

Sve pojedinačne stavke subtesta varijable socijalne dezorganizacije pokazuju statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablom socijalne dezorganizacije na nivou od 0.01: Utjecaj stanara na kvalitet kolektivnog življenja ($r = 0.735$, $p < 0.01$), Emocionalne veze stanara ($r = 0.705$, $p < 0.01$), Potrebe za ispunjenjem zahtjeva ($r = 0.607$, $p < 0.01$), Susjedska stabilnost ($r = 0.364$, $p < 0.01$) i Neformalna kontrola ($r = 0.358$, $p < 0.01$).

Tabela 21. Korelacija između pojedinačnih stavki subtesta varijable susjedstva

		Osnovno učešće stanara u aktivnostima nebodera	Formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera	Prosocijalne norme kolektivnog stanovanja	Neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera	Vanjske veze stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja
VARIJABLE SUSJEDSTVA	Pearson Correlation	.723**	.574**	.725**	.721**	.802**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000
	N	102	102	102	102	102

Sve pojedinačne stavke subtesta varijable susjedstva pokazuju statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablom susjedstva na nivou od 0.01: Vanjske veze stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja ($r = 0.802$, $p < 0.01$), Prosocijalne norme kolektivnog stanovanja ($r = 0.725$, $p < 0.01$), Osnovno učešće stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.723$, $p < 0.01$), Neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.721$, $p < 0.01$) i Formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera ($r = 0.574$, $p < 0.01$).

Zaključak

Rezultati istraživanja u potpunosti potvrđuju postavljenu hipotezu da socio-demografske varijable imaju uticaja na percepciju socijalne dezorganizacije i kvalitetu susjedstva. Taj uticaj je uočljiv u nekoliko pravaca:

- između muških i ženskih stanara ne postoji statistički značajna razlika u prosječnim vrijednostima u odnosu na socijalnu dezorganizaciju i kvalitetu susjedstva, te možemo zaključiti da su oba spola u istom okružju zainteresovana za vrijednosti stanovanja koje proizilaze iz socijalne organizacije i kvalitete susjedstva;
- rezultati ukazuju na to da veće prosječne vrijednosti na subskali emocionalno organizacijske veze stanara imaju stanari sa preko 55 godina u odnosu na mlađe skupine stanara. Pored toga, rezultati ukazuju da stanari u dobnoj skupini preko 55 godina imaju veće prosječne vrijednosti na subskali formalne participacije u aktivnostima nebodera od stanara u dobnim skupinama do 55 godina, te da stanari u dobnoj skupini

od 36 do 55 godina imaju veće prosječne vrijednosti na subskali vanjske aktivnosti stanara od stanara u ostalim dobnim skupinama. Ovi podaci ukazuju da dob stanara utiče na izgradnju društvene organizacije i kvalitete susjedstva. Naime, stariji stanari teže lokalizaciji stanovanja, jer je većina dnevnih aktivnosti (vjerovatno i socijalnih ovisnosti) vezana za mjesto stanovanja. Kako su stariji stanari više vezani za mjesto stanovanja, tako su više zainteresovani i za kvalitetu života u tim sredinama. Možda bi neka buduća istraživanja trebala posvetiti isključivo ovoj populaciji, jer imaju značajno iskustvo i na temelju njega kreirati neke pozivne socijalne politike ili intervencije. S druge strane, mlađi ispitanici su manje emocionalno vezani, što je i razumljivo, jer su socijalno daleko mobilniji i imaju širi raspon socijalnih uloga. U skladu s tim, očekivati je da na nekim drugim lokusima (npr. radno mjesto, mjesto zabave, školovanja, rekreacije) ostvaruju većinu svojih profesionalno-emocionalnih potreba;

- stariji ispitanici su osjetljiviji na pojave dezorganizacije i skloniji su njegovanju susjedskih odnosa, u skladu s ovim je nalaz da kako je dezorganizacija percipirana kao problematičnija, tako susjedске veze bivaju intezivnije;
- ispitanici koji su nezaposleni i penzioneri pokazuju najveću osjetljivost na dezorganizaciju;
- najveću sklonost prema vrijednostima susjedstva izražavaju domaćice, a najmanju studenti;
- stanari koji su nastanjeni u neboderu kraće od tri godine imaju u prosjeku veće rezultate na subskale dezorganizacije. Ova hipoteza je također čekivana, posebno u dimenziji stabilnosti susjedstva, jer u osnovi „kratko“ stanovanje implicira i veću neodgovornost prema stanovanju;
- ženski ispitanici njeguju veću sklonost ka susjedstvu;
- najviši nivo socijalne dezorganizacije percipiraju razvedene ispitanice, a najmanji udovice;
- članstvo u nekom klubu ima utjecaja na percepciju susjedstva, tj. ti ispitanici preferiraju susjedstvo kao vrijednost.

Korelacionom analizom izdvojeno je nekoliko značajnih odnosa:

- susjedska stabilnost pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost samo sa varijablom emocionalne veze stanara;
- emocionalne veze stanara pokazuju statistički značajnu pozitivnu povezanost skoro sa svim varijablama: sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog života, sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja, sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja, sa susjedskom stabilnošću, sa neformalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera, sa osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera, sa formalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera i sa neformalnom kontrolom, osim sa varijablom potrebe za ispunjavanjem zahtjeva;
- utjecaj stanara na kvalitet kolektivnog življenja pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa potrebama za ispunjenjem zahtjeva, sa osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera, sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja, sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja) i sa formalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera;
- potrebe za ispunjenjem zahtjeva pokazuju statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja, sa osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera i sa neformalnom kontrolom;
- neformalna kontrola pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa emocionalnim vezama stanara i sa potrebama za ispunjenjem zahtjeva;

- osnovno učešće stanara u aktivnostima nebodera pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja, sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja, sa formalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera, sa neformalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera, sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog življenja, sa emocionalnim vezama stanara i sa potrebama za ispunjenjem zahtjeva;
- formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja, sa neformalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera, sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog življenja i sa emocionalnim vezama stanara;
- prosocijalne norme kolektivnog stanovanja pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa neformalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera, sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja, sa emocionalnim vezama stanara, sa potrebama za ispunjenjem zahtjeva i sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog življenja;
- neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa vanjskim vezama stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja sa emocionalnim vezama stanara.
- vanjske veze stanara sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja pokazuje statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablama: sa osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera, sa formalnom participacijom stanara u aktivnostima nebodera, sa prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja, sa emocionalnim vezama stanara i sa utjecajem stanara na kvalitet kolektivnog življenja.

Sve pojedinačne stavke subtesta varijable socijalne dezorganizacije pokazuju statistički značajnu pozitivnu povezanost sa varijablom socijalne dezorganizacije i to u pravcu: utjecaj stanara na kvalitet kolektivnog življenja, emocionalne veze stanara, potrebe za ispunjenjem zahtjeva, susjedska stabilnost i neformalna kontrola.

Sve pojedinačne stavke subtesta varijable susjedstva pokazuju statistički značajnu pozitivnu povezanost sa vanjskim vezama stanara, sa institucijama vezanim za kvalitet stanovanja, prosocijalnim normama kolektivnog stanovanja, osnovnim učešćem stanara u aktivnostima nebodera, neformalna participacija stanara u aktivnostima nebodera i formalna participacija stanara u aktivnostima nebodera.

Faktorskom analizom uočena su tri dominantna faktora „uključenost stanara u aktivnosti od zajedničkog interesa“, „povezanost i pomaganje među stanarima i „mogućnosti poboljšanja uvjeta života za sve stanare angažovanjem u mjesnoj i lokalnoj zajednici“.

Implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja

Činjenica je da je ovo istraživanje prvo istraživanje ovog tipa, ne samo u naselju Hrasno, već i u Sarajevu i svjesni smo niza nedostataka u metodološkom i strukturno-empirijskoj prezentaciji problema, ali to ne umanjuje značaj našeg pokušaja koje može biti orijentir za buduća istraživanja. Smatramo da treba insistirati na problemu dezorganizacije i kvaliteti susjedstva i razvijati i prilagođavati regionalna istraživanja sarajevskim urbanim i suburbanim činjenicama. Na taj način bi se dobila šira i preciznija slika koja bi bila osnov za ozbiljnije socijalne intervencije, u smislu poboljšanja kvalitete života unutar kolektivnog, suburbanog, načina života.

Na temelju analiziranih rezultata i dobivenih podataka smatramo da je neophodno replicirati istraživanje, u kojem bi određene stavke trebalo još više približiti iskustvu stanara i dodatno

obuhvatiti svih pet nebudera sa istom istraživačkom racionalom. Ozbiljniji projektni zadatak bi bio kada bi se obuhvatile šire konurbacije, poput Alipašino polja, Dobrinje, Koševa uz uključivanje arhitekata, urbanista, kriminologa, socijalnih radnika, sociologa, psihologa, policije i dr. Naš je utisak da, naselja poput Hrasnog usljed slabe organizacije i čestih kriminalnih ispada (česte pucnjave, sukobi, svađe, tuče) koje su evidentne u iskustvu stanovanja u naselju Hrasno, prerastaju u segmentirane i fragmentirane lokalne zajednice. Zapravo radi se o kolonizaciji prostora od strane onih aktera koji nisu pod lupom socijalne i zakonske kontrole. Naravno za potvrdu ove indikacije bila bi potrebna saradnja policije i izrada kriminalnih mapa.

Činjenica da postoje neke zajedničke odrednice življenja u urbanom okružju, bez obzira na lokus gdje se odigrava urbana drama života, ohrabruje nas da ove konstrukte i dalje ispitujeemo. Potrebno je u budućim istraživanjima raspolagati uvidima o kriminogenosti područja, preciznoj populacijskoj strukturi, zdravstvenoj strukturi populacije, stepenu izloženosti zdravstvenim rizicima, stepenu i nivou zaposlenosti, kako bi se stekla egzaktnija slika u kontinuumu organizacija/dezorganizacija. Značajan dio ispitanika je zainteresovan za poboljšanje organizacije nebuderskog stanovanja (česta fluktuacija stanara i slaba državna regulacija). Nameće se potreba da se stanje u degradiranom prostoru unaprijedi u kojima smo uočili niz negativnih prostornih i društvenih procesa, degradaciju izgrađene infrastrukture, zagušenost saobraćajem, starenjem stanovništva, usporavanje privredne i servisne djelatnosti, kao i aktualizacija prostora koji su ostali zanemareni. Smatramo da stanare treba edukovati u pregovaranjima sa upraviteljima kako bi adekvatnije koristili svoja prava. Unapređenje susjedskih odnosa može biti osnova za kreiranje socijalnih i stambenih preventivnih i zaštitnih programa usmjerenih prema penzionerima i nezaposlenima. Navedene implikacije ujedno znače i aplikativnu stranu ovog istraživanja.

Literatura:

- Brisson, D., Roll, S. (2012). The effect of neighborhood on crime and safety: a review of the evidence. *Journal Evid Based Social Work*. 9(4):333-50. doi: 10.1080/15433714.2010.525407
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the Family as a Context for Human Development: Research Perspectives. *Developmental Psychology*, 22, 723-742. doi.org/10.1037/0012-1649.22.6.723
- Ciobanu, D.M. (2019). Social Disorganization Theory: The Role of Diversity in New Jersey's Hate Crimes Based on Race and Ethnicity. *Journal of Social, Behavioral, and Health Sciences*, 13 (1):15-37. doi:10.5590/JSBHS.
- Kornhauser, R. (1978). *Social Sources of Delinquency*. Chicago: University of Chicago Press.
- Leavitt, J., Saegert, S. (1990). From abandonment to hope: Community households in Harlem. New York: Columbia University Press
- Sampson, R. J., Wilson W. J. (1995). Toward a theory of race, crime, and urban inequality. In J. Hagan & R. D. Peterson (Eds.), *Crime and inequality* (pp. 37-56). Stanford, CA: Stanford University Press
- Osgood, D. W., Chambers, J. M. (2003). Community correlates of rural youth violence. *OJJDP Juvenile Justice Bulletin*, 193591. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojjdp/193591.pdf>

- Sampson, R. J., Bean, L. (2005). Cultural mechanisms and killing fields: A revised theory of community level racial inequality. <http://ebooks.unair.ac.id/data/artikel/serbaserbi/culturalm3chanism.pdf>
- Sampson, R. J., Groves, W. B. (1989). Community Structure and Crime: Testing Social-Disorganization Theory. *American Journal of Sociology* 94(4):774-802.
- Shaw, C.R., McKay, H. (1969). *Juvenile Delinquency and Urban Areas*. Chicago: University of Chicago Press.
- Stojak, R. (1975). Djeca u urbanoj konfekciji: zaštita, problemi, objašnjenja, Časopis Pregled br. 5.
- Gu, N. (2020). Korean apartment complexes and social relationships of the residents. *Housing Studies*,35 (8):1362-1389, doi: 10.1080/02673037.2019.1667491
- Pajvančić – Cizelj, A., Knežević, J. (2017). Socio-prostorna transformacija i susedski odnosi u Novom Sadu. *Annual Review of the Faculty of Philosophy, Novi Sad, Volume XLII-2*, str.441-455. doi: 10.19090/gff.2017.2.441-455
- Perkins, D. D., Hughey, J. Speer, P.W. (2009). Community Psychology Perspectives on Social Capital Theory and Community Development Practice, pp. 33-52 <https://doi.org/10.1080/15575330209490141>
- Marco, M., Gracia, E., Tomas, J. M., Lopez-Quilez, A. (2015). Assessing neighborhood disorder: Validation of a three-factor observational scale. *The European Journal Of Psychology Applied To Legal Context*, 781-89. doi:10.1016/j.ejpal.2015.05.001
- Saegert, S., Winkel, G. (2004). Crime, Social Capital, and Community Participation. *American Journal of Community Psychology* 34(3):219-233 DOI:10.1007/s10464-004-7416-2
- Wilson, W. J. (1987). *The Truly Disadvantaged: The Inner City, the Underclass, and Public Policy*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.

SOCIO-DEMOGRAPHIC CORRELATES OF SOCIAL DISORGANIZATION AND NEIGHBORHOOD QUALITY

Original scientific paper

Abstract

The aim of the research was to determine the relationship between socio-demographic variables of the respondents and the perception of social disorganization related to housing conditions and the quality of the neighborhood. The research was conducted in December 2022 on a sample of 102 respondents (49 male and 53 female), average age 43. The following scales and questionnaires were applied: Sociodemographic Variables Questionnaire, Social Organization Inventory and Social Perception Scale. The results of the research showed that socio-demographic variables have influence on the perception of social disorganization and neighborhood quality. It was found that there is a statistically significant positive association with the social disorganization variable in the direction of the impact of tenants on the quality of collective living, emotional ties of tenants, the need to fulfill requests, neighborhood stability and informal control. The data indicate that all individual items of the subtest of the neighborhood variable showed a statistically significant positive association with tenants' external connections, with institutions related to the quality of housing, pro-social norms of collective housing, basic participation of tenants in skyscraper activities, informal participation of tenants in skyscraper activities and formal participation of tenants in skyscraper activities. Factor analysis revealed three dominant factors: involvement of tenants in activities of common interest, connection and assistance among tenants, and opportunities to improve living conditions for all tenants by engaging in the local community. The obtained results suggest positive attitudes related to housing values that arise from social organization and neighborhood quality. The paper is concluded with recommendations for future research and directions.

Keywords: social disorganization, neighborhood quality, collective housing, skyscraper, tenants

Podaci o autorima

Alisabri Šabani, redovni profesor, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije. E-mail: asabani@fkn.unsa.ba.

Elvira Čekić, vanredna profesoric, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije. E-mail: ecekic@fkn.unsa.ba.